

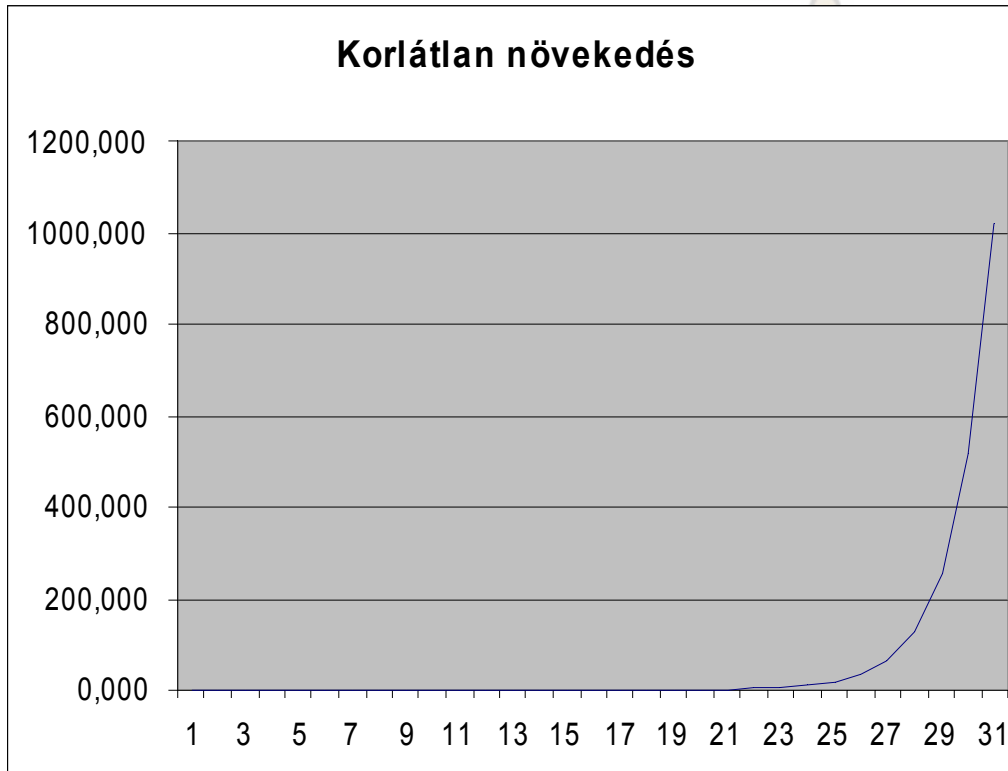
A LED világítás jövője

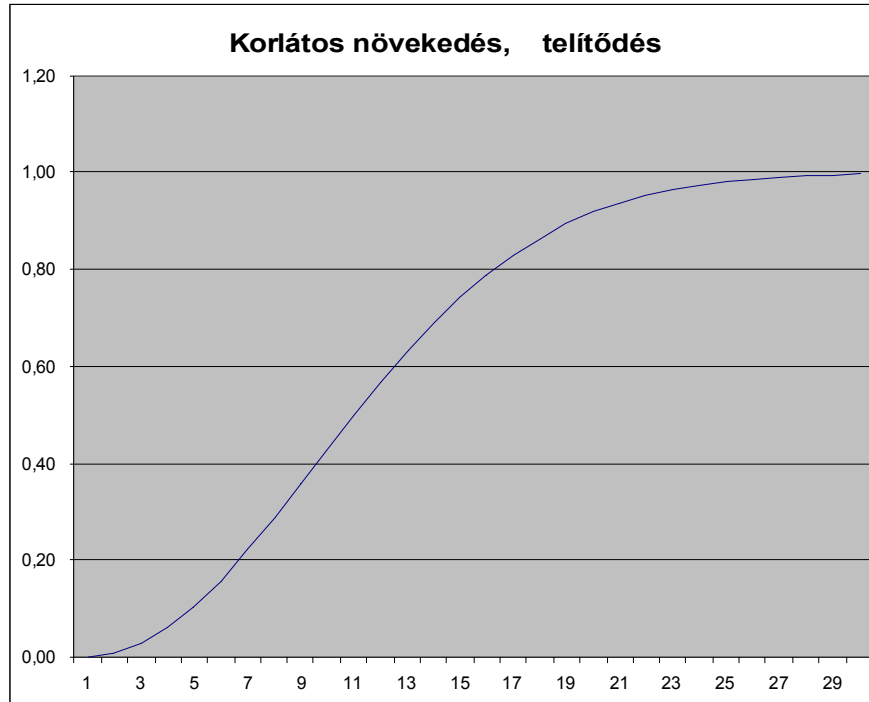
Becslések három—öt évre előre

- Budapest, 2010. december
- Készítette: Vass László a VTT és az Óbudai egyetem 2011 februári LED-es világítástechnikai szimpóziumára.

Bevezető: Általános megjegyzések a változásokról.

- 1., Korlátlan növekedés -> exponenciális görbe
Példa : robbanás

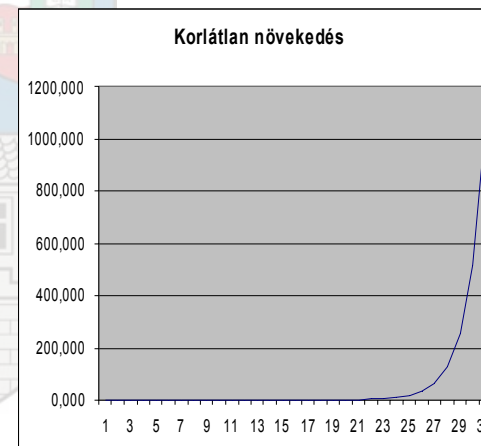
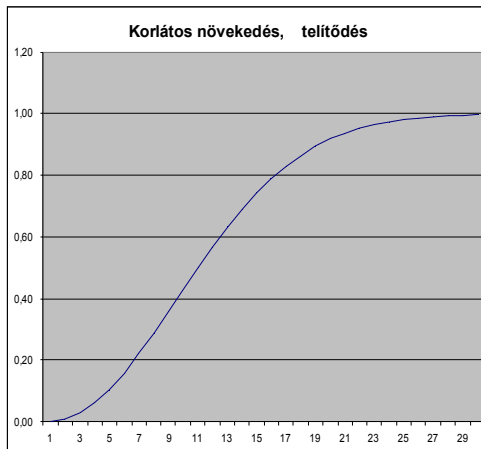

- A kettő valójában ugyanaz. A fenti, korlátlan növekedés előbb-utóbb korlátossá válik.

- » Nagyobb időskálán a korlátos növekedés ugrásfüggvénynek látszik, trigger hatásnak érezzük.
- » Majd minden technikai és gazdasági folyamat ehhez a második esethez hasonló görbék mentén növekszik, főleg életciklusának első részében. A teljesítmény LED-ek hatásfoka, elterjedtsége, stb. nagyon hasonló módon változik, habár az időskála minden esetben más egy kicsit.
- » [Bevezetés vége]

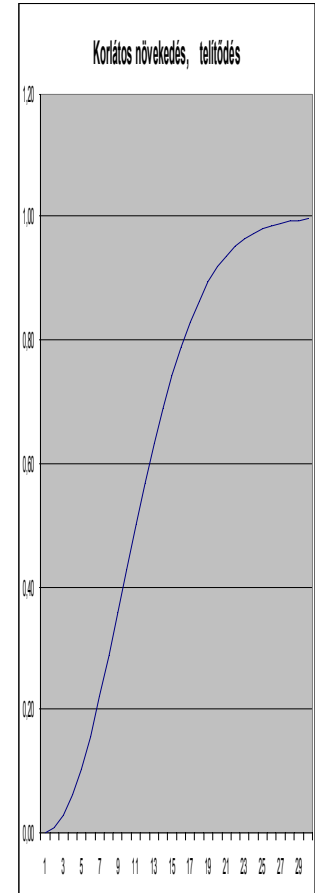
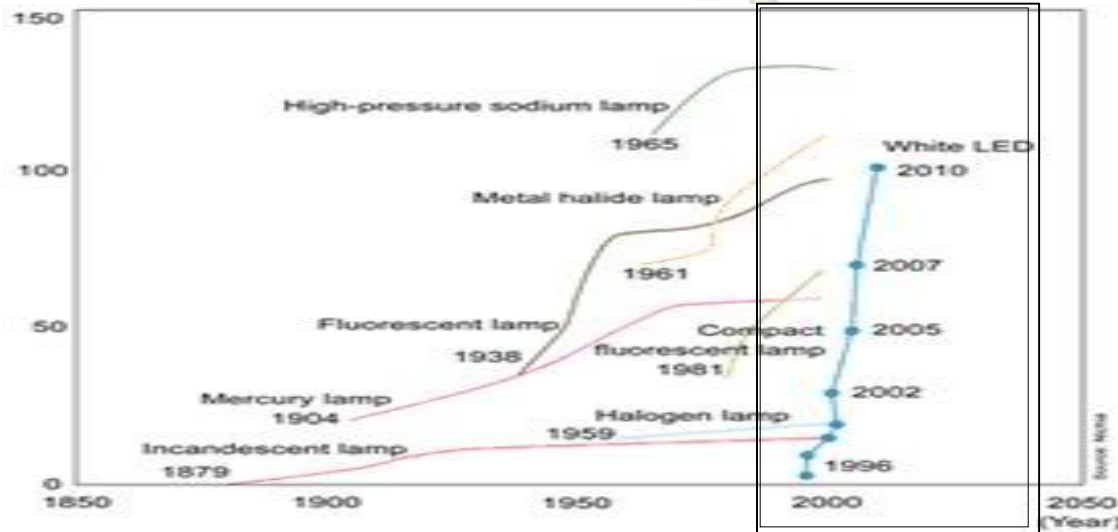
Az előadásban két állításom szerepel.

- **Az első állítás:**
- a LEDek hatásfokának növekedése jól követi a második (telítési) görbét.
Jelenleg nagyjából fele értéknél tartunk,
Adatok: most kb
120—150 lm/W a hatásfok,
míg a telítési érték várhatóan
250—280 lm/W körül lesz.
- **A második állítás:**
- elsősorban az első állításból kikövetkeztethető trigger hatás indítja egy hosszabb időskálán a LEDek világástechnikai alkalmazásának robbanásszerű elterjedését.

Nézzük a bizonyításokat!

Az első állítás szinte magától értetődő, elég az elmúlt évek LEDdel foglalkozó előadásaira gondolnunk, ahol a LEDek hatásfokának változását ábrázolták.

Ha megfelelő skálában helyezük a korlátos növekedés görbéjére, elég jó az egyezés. A várható telítési értékkel együtt lehet jól összeilleszteni a görbéket.

A második állítás bizonyításához már több megfontolás kell.

1., A legtöbb ipari konstrukcióban vannak kritikus paraméterek, amelyeknek változásától valamilyen „értéke”, , hasznossága igen erősen függ. Analóg példa a hálózati transzformátor telítési mágnesezettség adata, melynek 50%-os növekedése esetén az egy wattra eső transzformátor költség akár negyedére - ötödére eshet.

Példa:

Legyen a feladat 10 Klm fényáram előállítása.

Először 140 lm/W hatásfokú LEDekkel készítsük el és nézzük meg az elvezetendő hőmennyiséget időegység alatt. Aztán számoljuk ki a hipotetikus 280 lm/W hatásfokú LEDekkel és nézzük az elvezetendő hőáramot.

Hatásfok [lm/W]	LEDek száma	Betáplált teljesítmény [W]	Elvezetendő hőáram [W]	Fényáram [lm]
140	60	72	54	10'000
280	30	36	18	10'000

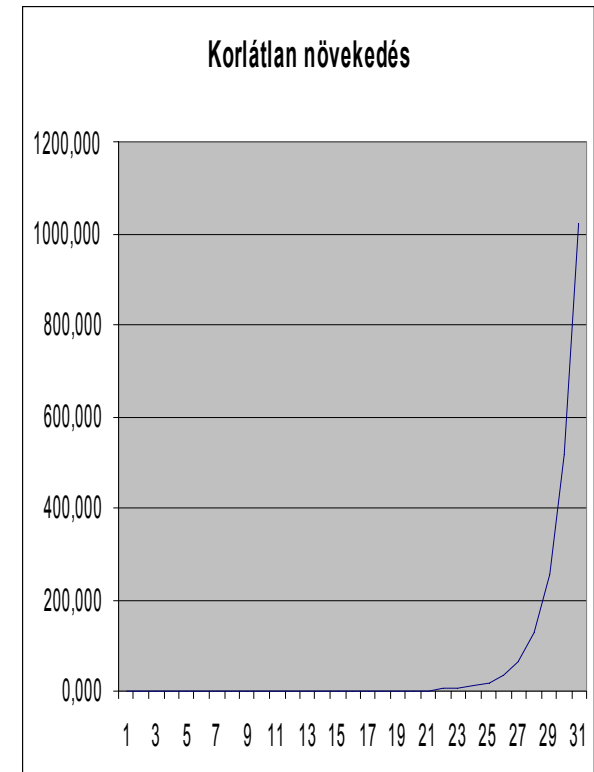
Vagyis az elvezetendő hőteljesítmény a **harmadára** csökkent! Ez persze jóval kisebb anyagfelhasználást, sokkal olcsóbb lámpatestet eredményez. Ha figyelembe vesszük a várható széria növekedés hatását, akkor egyáltalán nem merész kijelentés, hogy a LEDes lámpatestek ára a következő öt évben harmadára--negyedére esik, miközben az üzemeltetési költség kb feleződik. Ezek az adatok önmagukban is triggerhatást generálnak, de egyéb paraméterek javulása is növeli a hatást.

2., Maximális réteghőmérséklet -> jelenleg $150\text{ }^{\circ}\text{C}$, a közeljövőben várható a $180\text{ }^{\circ}\text{C}$. A telítési érték még nem látszik. Becslésem szerint a következő 3-5 évben erősen meghaladja a $200\text{ }^{\circ}\text{C}$ -t. Lehet, hogy a SiC anyag újból megjelenik? Ennek a paraméternek a növekedése az élettartam növekedésén túl lehetővé teszi a lámpaház méretének, ezen keresztül az árának további csökkenését.

Itt a helye : Q.E.D.

- Ezen trigger hatások eredőjeként a következő 3—5 évben a LED-es világítás robbanásszerű elterjedését generálja (első ábra). Természetesen az a görbe sem megy az égig, de telítési szakasza meglehetősen messze van. Analógiaként óhatatlanul felmerül az elektroncső és a félvezető elektronikai elemek (dióda, tranzisztor, FET, tirisztor, stb) viszonya, relatív elterjedtsége.

Ha van még idő, néhány szó a potenciális konkurensokról, vagy kiegészítő fénykeltési mechanizmusokról. Mindegyikre jellemző, hogy szilárd anyagokban lezajló folyamatokon alapulnak.

Egyéb fénykeltési mechanizmusok.

- Nagyon új jelenség a kvantum pötty (quantum dot) LED, ahol a fehér fényt egy meghatározott méretű és anyagú nanokristályos anyag (kadmium selenid) állítja elő, vagy kék LED fényének gerjesztésére, vagy saját vezetése által gerjesztve. Annyira új, (fehér fényt 2005 végén állítottak elő először a Vanderbilt University-n) hogy keveset tudok róla. Szélesebb spektrumban bocsát ki fényt, tehát várhatóan jobb lesz a színvisszaadási indexe
- Meg kell még említeni az OLED-et, ami szintén rohamosan fejlődik.

